

Op avontuur op Ameland

Op avontuur op Ameland

**Heemkundeproject
voor groep 5 t/m 8
van de Amelander basisscholen**

Doëstou òk met?

Dan gane we ...

speule, wrótte, kieke, rouze, dinke, sneupe, griëme, fertelle, piële, aveseare helpe,
grôzze, doën, skrieve, ge'niëte, strune, danse, soeke, lere, siën, groeie

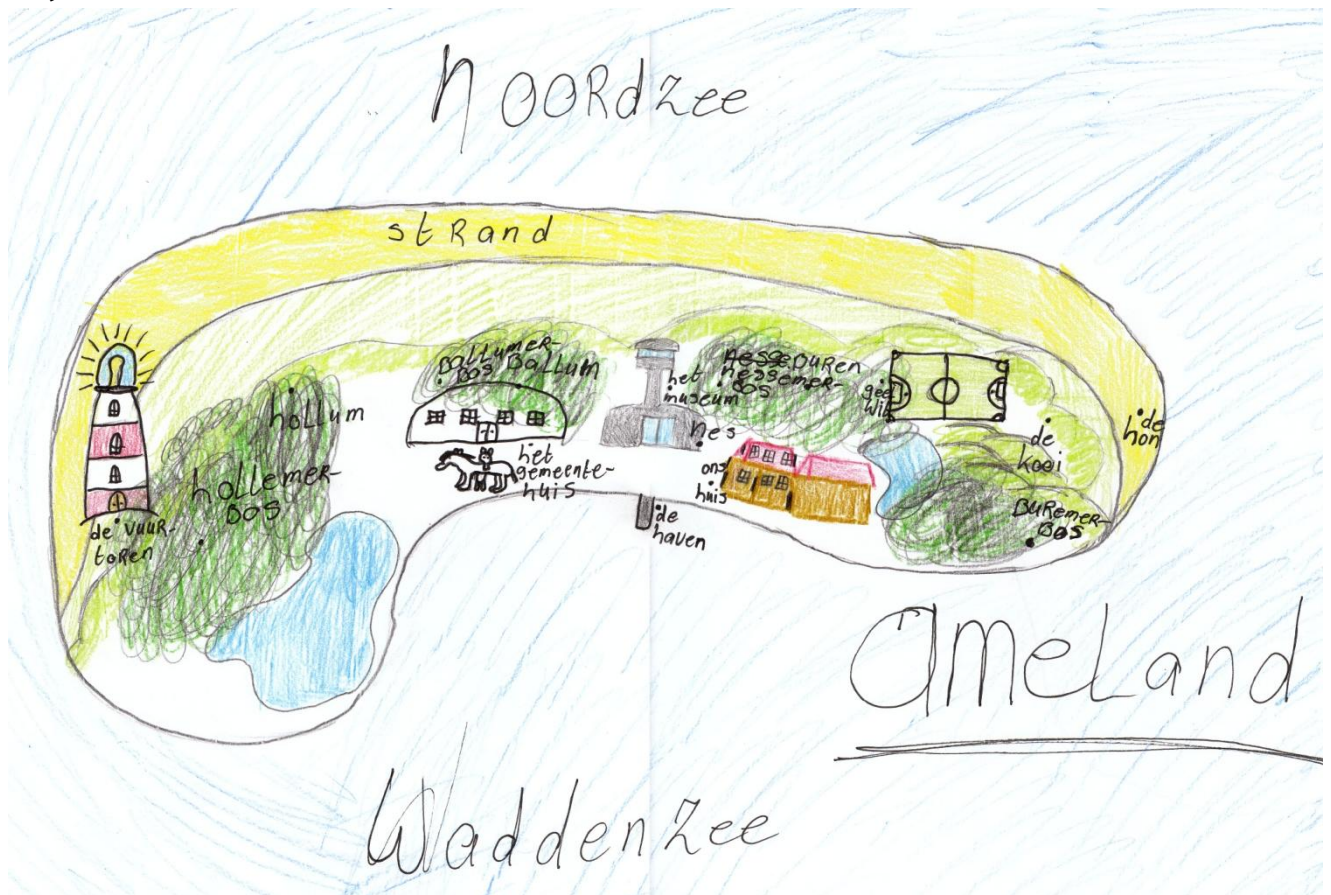
augustus 2017

'Dit is mijn eiland.'

8 jaar:

10 jaar:

Het eiland meer de klas in, de klas meer het eiland op!

Dit educatiemateriaal is niet zozeer een leermethode, als wel een manier van werken. Dit houdt in dat de kinderen per thema aan veel verschillende vakken werken met als overkoepelend vakgebied heemkunde: onderwijs over eigen omgeving. Op deze wijze leren de leerlingen veel over het eiland waar ze opgroeien.

De lessen zijn vooral gericht op beleven, zelf doen, ontdekken en ervaren. Het kind is steeds het vertrekpunt. Iedere leerling heeft immers zijn eigen belevingswereld, interesses, talenten en startkennis.

Dit project gaat de uitdaging aan: kinderen (meer) leren genieten van, en verwonderen over al het moois dat hun eiland te bieden heeft. En door deze 'Ameland-lessen' kunnen we de kennis en vaardigheden van toen en nu behouden voor de toekomst.

- **Doelgroep:**

Dit lesmateriaal wordt speciaal ontwikkeld voor de kinderen van Ameland. We richten ons (voorlopig) op de leerlingen van groep 5 t/m 8 in het basisonderwijs.

- 10 lesmiddagen per jaar
- Per maand 1 thema:
 - 5 thema's: biotopen
 - 5 thema's: dorpen
- Indeling in bouwen:
 - Groep 5
 - Groep 6
 - Groep 7
 - Groep 8

- **Samenwerking:**

- Provincie Fryslân
- Gemeente Ameland
- Ameland museum
- Stichting De Ouwe Pôlle
- Ameland scholen
- Fryske Academie
- Initiatiefnemers:
 - Joke Mosterman
 - Peter Kienstra

Verhaallijn:

De basis voor dit educatiemateriaal is de verhaallijn van de tweeling Tim en Tamara. Deze kinderen komen 'van de wal'. Onder leiding van een echte Amelander jutter gaan ze op avontuur. Deze oudere man, die ze al snel 'opa Sippelaar' noemen, vertelt ze de mooiste verhalen en samen ontdekken ze alles over dit spannende eiland. Van oost naar west, van de Kooi tot Hollum, van zeehond tot rode bosmier, van Ritskemoai tot Hidde Kat, van vroeger tot nu en van de lente tot en met de winter.

Samen met deze tweeling zullen ook de leerlingen gestimuleerd worden om op avontuur te gaan. Alle zintuigen komen aan bod. Ieder stukje van het eiland wordt verkend. In ieder seizoen biedt het eiland een schat aan ontdekplekken waar je kunt spelen, leren, wandelen, proeven en genieten. De boodschap van dit project is helder: 'Trek oude kleren aan en ga d'r op uut. Op avontuur!'

Website

Het gehele project is op de site verkrijgbaar. Iedere leerkracht kan hierdoor putten uit een bron van inspiratie. Werkbladen, verhalen, kaarten, lessuggesties, foto's en filmpjes. Veel materiaal zal door de leerkracht geprint worden. Zo wordt per thema een lespakket samengesteld.

De basis voor de lessen zal de website zijn: **www.opavontuuropameland.nl**

met bijbehorende e-mailadres: **info@opavontuuropameland.nl**

Leskisten

De scholen krijgen bij ieder biotoop-thema een leskist. Deze is gevuld met de materialen die bijdragen aan het 'verlevendigen' van de thema's. De kinderen kunnen zelf kijken, voelen, ruiken, ontdekken en leren. De inhoud leent zich daarnaast uitstekend voor het inrichten van een thematafel.

Veldjournaal

Iedere leerling krijgt een eigen veldjournaal. Dit is een verzamelmap met daarin 10 tabbladen. Eén voor ieder thema. Hierin verzamelen de kinderen in de loop van het jaar (jaren) alle werkbladen, zoekkaarten en eilandkaarten die ze aangeboden krijgen. Ook komen in deze map hun eigen tekeningen, verhalen, foto's en andere werkstukken. En... niet te vergeten: hun eigen eilandvondsten zoals bloemen en planten die ze zelf hebben gevonden en gedroogd. In dit thema kunnen ze namelijk zelf hun zeewier inplakken en bewaren.

Na een aantal jaren zal dit 'Ameland-boek' volledig zijn. Een uniek boekwerk en tevens een mooie herinnering voor later.

Algemeen:

Ameland heeft kinderen heel veel moois te bieden. De meeste avonturen liggen dagelijks voor hen klaar om beleefd te worden. Toch blijkt in de praktijk dat kinderen (en hun ouders) de 'weg naar buiten' moeilijk weten te vinden. Hierdoor komen de eilander kinderen steeds verder af te staan van de omgeving waarin ze opgroeien. Voor hen is er nog heel veel 'Ameland' te verkennen. Dit project is er voor hen. Om het eiland dichterbij ze te brengen. En om ze mee te nemen, naar de plaatsen, verhalen en ervaringen die ze zouden moeten (her)kennen.

Met dit heemkundeproject willen we de omgeving meer in de klas, en de kinderen meer naar de omgeving brengen. Op deze wijze proberen we ze zoveel mogelijk te weten laten komen over en in contact te brengen met de omgeving waarin ze leven.

Natuur:

- Belangstelling wekken voor de natuur om hen heen.
De kinderen leren de eilander planten en dieren kennen (met hun groei, ontwikkeling, vorm en functie).
- De kinderen leren de verschillende biotopen op Ameland kennen en de daarbij horende samenhang tussen planten, dieren en omgeving.
- Leren zorg te dragen voor en op een juiste wijze om te gaan met planten en dieren.

Aardrijkskunde:

- De kinderen leren de topografie van dit eiland kennen met de dorpen, wateren, wegen en gebieden.
- De kinderen leren hun eigen plaats te bepalen op het eiland. Waar woon ik, waar ben ik, wat leeft er om mij heen?
- Kennis nemen van de sociale en economische ontwikkelingen op het eiland.
- Bewustwording en een positieve houding creëren ten aanzien van de eigen leefomgeving.

Geschiedenis:

- De kinderen leren de belangrijkste momenten uit de eilander geschiedenis kennen en de daarbij behorende personen, voorwerpen en gebouwen.
- De kinderen ontdekken de geschiedenis van hun eigen en andere families.
- Kennis maken met, en het op deze wijze in stand houden van, de vele verhalen die Ameland rijk is.

Taal / Cultuur:

- Kennis maken met het Amelanders dialect.
- Stimuleren om dit dialect (met Amelanders woorden, uitspraken, liedjes en gezegden) actief te gaan gebruiken.
- Kennis maken met de Amelanders gebruiken, vaardigheden en tradities.
- Het in stand houden van oude verhalen, gebruiken en vaardigheden.
- De leerkrachten en de kinderen zullen tijdens deze lessen waar mogelijk actief het dialect spreken, met als bron het Amelanders Woâde'boek.

Vaardigheden:

- De kinderen leren waar te nemen en hieruit eigen conclusies te trekken.
- De kinderen leren zelf (onderdelen van) onderzoekjes op te zetten.
- De kinderen leren eigenschappen te herkennen en benoemen.
- De kinderen krijgen (meer) waardering voor omgeving en milieu.
- Het leren meer verantwoordelijkheid te dragen voor eigen omgeving en milieu.

Verdere aandachtspunten:

- Doel is dat de kinderen er ook emotioneel en belangstellend bij betrokken raken. Zij, en hun familie, weten immers ongemerkt al heel veel.
- Samen leer je meer. Samenwerken wordt gestimuleerd. Er wordt daarom gebruik gemaakt van coöperatieve werkvormen.
- Aansluiten bij de beginsituatie, die voor ieder kind verschillend is.
- De leerlingen stimuleren om mee te denken over de inhoud en de vorm van de lessen.
- Samenwerking met de andere eilandscholen vergroten. Kennismaking met kinderen uit andere dorpen.
- Aansluiten bij de verschillende talenten, vaardigheden en interesses van kinderen.
- Inspelen op verschillende leerstijlen. Ieder kind heeft zijn/haar eigen manier om informatie te benaderen en verwerken door te zien, horen, voelen en bewegen. Dit helpt om actiever te worden, het plezier te vergroten en het geleerde beter te onthouden.

Op Avontuur Op Ameland is opgedeeld in 10 thema's. Per thema krijgt iedere groep een subthema aangeboden. Voor ieder thema kan per maand 1 lesmiddag ingeroosterd worden.

1	Augustus	Op avontuur op het Wad
2	September	Op avontuur in Nes
3	Oktober	Op avontuur in het bos
4	November	Op avontuur in Ballum
5	Januari	Op avontuur op het strand
6	Februari	Op avontuur in Hollum
7	Maart	Op avontuur in de weide
8	April	Op avontuur in Buren
9	Mei	Op avontuur in de duinen en op het Oerd
10	juni	Op avontuur op Ameland

De leerlingen leren Ameland het beste kennen door het te beleven. Vandaar dat, in samenwerking met, o.a. de Amelandse musea, veel excursies en museumbezoeken mogelijk zijn.

Ook is er bij iedere middag wel een gastles of buitenactiviteit mogelijk. Iedere school kent vast wel een aantal 'opa Sippelaars (of oma's)' die hun kennis en ervaringen met de klas willen delen.

In de lessen zal ook een aantal wandel- of fietsroutes opgenomen worden. En wat dacht u van een rondleiding op een bedrijf of een kijkje in een echt Amelandse gebouw.

Wanneer deze mogelijkheden geen optie zijn, kan de leerkracht terecht op onze site. Daar is per groep een complete invulling te vinden voor een 'avonturen-middag' in het eigen lokaal

Iedere lesmiddag heeft dezelfde structuur met de volgende onderdelen:

1) introductie	15 min.
2) oriëntatie	15 min.
3) presentatie	30 min.
4) keuzetaken	60 min.
5) afsluiting	15 min.

Stap 1 – Introductie

Aan de hand van een verhaal komt steeds een nieuw thema tot leven. De tweeling Tim en Tamara komt ‘van de wal’. Onder leiding van een echte Amelander jutter gaan ze op avontuur. Deze oudere man, die ze al snel ‘opa Sippelaar’ noemen, vertelt ze de mooiste verhalen en samen ontdekken ze alles over dit spannende eiland. Samen met de tweeling ontdekken de leerlingen steeds weer iets nieuws over Ameland.

Doel:

- Introductie van het thema zodat leerlingen enthousiast worden.
- De kinderen worden gemotiveerd om meer over dit onderwerp te weten te komen.

Stap 2 – Oriëntatie

Met verschillende activiteiten en werkvormen ontdekken de leerlingen wat ze al weten over het onderwerp. De kinderen wisselen hun eerste kennis en ervaringen uit over dit onderwerp. Ook krijgt de leerkracht zicht op de kennis die er al is in de groep.

Doel:

- De kinderen ontdekken wat ze al weten over het onderwerp.
- De kinderen leren van elkaar. De kinderen wisselen hun eerste kennis en ervaringen uit over dit onderwerp.
- De leerkracht krijgt zicht op de kennis die er al is in de groep.

Inhoud:

Er wordt gestart met klassikale interactie, een kort gesprek met de groep. Vervolgens kan het activeren van hun voorkennis op verschillende manieren worden aangeboden. Per thema kan de leerkracht hier zelf een keuze uit maken.

Werkblad:

Deze vragenlijst laat de kinderen zelfstandig nadenken over wat ze al weten. De gerichte vragen zijn afgestemd op het (sub)thema. Na het beantwoorden van de vragen is er de gelegenheid om de uitkomst in een groepje of klassikaal te bespreken. Middels deze vragenlijst kan de leerkracht goed zien wat ieder kind al weet. Deze lijst is gebruiksklaar en een eenvoudig middel om direct mee te werken.

Coöperatieve werkvormen, enkele mogelijkheden:

- **Woordweb:**
 - De kinderen zitten in groepjes van ongeveer 4 personen. Elk groepje krijgt een groot vel papier. Ieder groepslid krijgt een eigen kleur potlood / stift. Hierdoor heeft de leerkracht overzicht op de individuele bijdragen van de leerlingen.
 - Om de beurt, met de wijzers van de klok mee, mogen de groepsleden iets opschrijven of tekenen.
 - Waar mogelijk worden deze woorden op dit woordweb geclusterd.
 - De woordwebben worden opgehangen en door de woordvoerders kort toegelicht.
- **Wandel-wissel uit:**
 - De leerlingen verspreiden zich over het lokaal. Ze lopen onafhankelijk van elkaar rond.
 - Op een teken van de leerkracht staan de leerlingen stil.
 - Ze vormen een duo met het kind dat het dichtst bij hen staat.
 - De leerkracht stelt een vraag over het onderwerp (bijvoorbeeld uit de vragenlijst).
 - De tweetallen wisselen hun antwoorden uit.
- **Placemat:**
 - Ieder groepje van 4 leerlingen krijgt een placemat (A3 formaat).
 - Iedere leerling schrijft zijn bevindingen in zijn eigen vak a.d.h.v. de vraag van de leerkracht. Dit gebeurt individueel, enkele minuten.
 - Vervolgens proberen de groepsleden tot een gezamenlijk antwoord te komen. Bijvoorbeeld een top 5. Deze wordt in het (gemeenschappelijke) midden van de placemat geschreven.
 - De uitkomsten worden door de woordvoerders kort toegelicht.
- **Mix en koppel:**
 - De leerlingen krijgen allemaal een kaartje. Hierop staat bijvoorbeeld óf een foto van een dier óf de naam van een dier. Of bijvoorbeeld kaartjes met de betekenis van Amelandse woorden.
 - Op het teken van de leerkracht gaat ieder vrij door de groep lopen op zoek naar de andere leerling waarmee ze een duo kunnen vormen.
 - Wanneer ze denken het juiste duo te hebben, blijven ze op de plaats staan.
 - Uiteindelijk volgt er een korte evaluatie. Klopt het? Hierna eventueel herhalen.
 - De foto's van de zoekkaarten kunnen hiervoor uitgeknipt en gebruikt worden.

Tijdens deze werkvormen loopt de leerkracht rond en begeleidt waar nodig het proces. Bovendien ziet de leerkracht tijdens dit observeren welke punten in deze groep de meeste aandacht verdienen.

Stap 3 – Presentatie

De kinderen krijgen nu de basiskennis aangeboden die past bij de biotooples of dorples. Het thema wordt verder uitgelegd. De leerkracht licht toe wat er deze les aan de orde komt, wat ze gaan leren en wat er van ze verwacht wordt. Tijdens deze instructie kan de leerkracht gebruik maken boeken, fotomateriaal, zoek- en eilandkaarten of een gevulde leskist.

Doel:

- Kinderen krijgen bij dit thema de basiskennis aangeboden die past bij de biotooples of dorples.:
 - o aardrijkskunde: dorpen, gebieden, wateren, straatnamen, gebouwen
 - o natuur: biotopen, planten, dieren, elementen
 - o geschiedenis en cultuur: verhalen, personen, gebouwen, tradities, gebruiken, voorwerpen

Inhoud:

- Nu wordt het thema verder uitgelegd. De leerkracht licht toe wat er deze les aan de orde komt, wat ze gaan leren, wat er van ze verwacht wordt.
- Uit de leskist (of uit eigen omgeving) kunnen voorwerpen gebruikt worden om het thema 'te laten leven'.
- Er wordt besproken wat de verschillende bronnen zijn waar kinderen straks hun informatie uit kunnen halen. Boeken, internet, filmpjes, zoekkaarten, ...
- Aansluitend op deze presentatie krijgen de kinderen een werkblad dat ze alleen of in tweetallen invullen.
- Eilandkaart: Deze kaart wordt meestal gebruikt bij de 'dorplessen'. De kinderen krijgen een plattegrond van (een deel van) het eiland waarop de elementen uit de les moeten worden ingevuld.
- Zoekkaart: Deze kaart wordt voornamelijk gebruikt bij de 'biotooplessen'. Op deze kaart worden plaatjes en woorden aan elkaar gekoppeld. Dit vormt uiteindelijk hun eigen 'Wadden-zoekkaart'.
- Deze werkbladen worden vervolgens kort samen besproken.
- Nu de kinderen deze kennis van dit thema hebben opgedaan, kunnen ze de eilandkaart / zoekkaart in hun veldjournaal doen.

Stap 4 – Keuzetaken

In deze is fase veel mogelijk. Op de site staat een ruim aanbod aan onderzoeks- en verwerkingstaken. De leerkracht kan hieruit een selectie maken. Door de kinderen zelf uit deze taken te laten kiezen sluiten deze activiteiten goed aan bij de interesses, vaardigheden, belevingswereld, talenten en leerstijlen van de leerlingen. Veel verschillende vakgebieden komen hierin aan bod, zodat kinderen op verschillende manieren het onderwerp kunnen beleven.

Doel:

- De activiteiten goed laten aansluiten aan bij de interesses, vaardigheden, belevingswereld, talenten en leerstijlen van de leerlingen.

Inhoud:

- Deze taken worden geprint (eventueel geplastificeerd) en met de groep besproken. Vervolgens maakt iedere leerling een keuze uit deze taken.
- Alleen, per tweetal of in een groepje werken ze aan hun taak.
- Alle benodigdheden liggen klaar. De leerkracht heeft in deze fase een begeleidende rol.
- Daarna presenteren de kinderen hun resultaat / bevindingen aan de groep.
- In ieder thema komen een aantal verschillende vakgebieden aan de orde, zodat kinderen leren op verschillende manieren naar een onderwerp te kijken:
 - Aardrijkskunde
 - Geschiedenis
 - Natuuronderwijs
 - Techniek
 - Muziek
 - Drama
 - Dans
 - Handvaardigheid
 - Tekenende
 - Taal
 - ICT

Stap 5 – Evaluatie

In een korte evaluatie worden de belangrijke en bijzondere punten van de gehele middag besproken. Er kunnen dan verschillende werkstukken gepresenteerd worden. Ook is dit het moment om samen na te praten over de opgedane ervaringen en kennis. Ook kun je alvast vooruitblikken op de volgende 'Ameland-middag'. Wellicht is er in de komende dagen ruimte om elementen uit de lessen nog eens te herhalen of uit te breiden.